

Ніколаєнко Софія Костянтинівна

студентка,

Львівський національний університет імені Івана Франка

Панковець Марта Петрівна

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри економічної теорії,

Львівський національний університет імені Івана Франка

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-543-6-9>

ВПЛИВ ГЕОПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА В ЄВРОПІ

Геополітична нестабільність останніх років істотно змінила умови формування та функціонування бізнес-середовища в Європі. Війна Російської Федерації проти України, посилення міжнародного санкційного тиску, перебудова енергетичних ринків та глобальні соціально-економічні трансформації призвели до перегляду традиційних моделей економічної діяльності. Зміни проявляються не стільки у фінансових результатах окремих компаній, скільки у середовищі їх існування, що охоплює з-поміж іншого доступ до ресурсів, регуляторні механізми, безпекові аспекти та ринок праці.

Одним із ключових викликів для європейського бізнесу став доступ до енергетичних ресурсів. Європейська економіка довгий час залежала від імпорту російських енергоносіїв, проте після початку повномасштабної війни розпочалася вимушена реструктуризація енергетичних ринків країн ЄС, що призвело до різкого зростання цін на газ та електроенергію, перебоїв у постачанні енергоресурсів та загрози енергетичного дефіциту. Це, в свою чергу, стимулювало пошук альтернативних джерел та інвестиції у відновлювану енергетику [1]. За оцінками експертів, витрати бізнесу на енергоносії у 2022–2023 роках зросли у кілька разів, що позначилося на конкурентоспроможності підприємств у глобаль-

ному середовищі [2]. Відтак європейськими урядами спільно із бізнес-структурами було започатковано масштабні програми підтримки енергоефективності та розвитку «зелених» технологій, що перетворює енергетику на системотворчий елемент бізнес-середовища.

Регуляторне середовище бізнесу також зазнало трансформації. Уряди країн ЄС посилили контроль за дотриманням санкційних режимів, впровадили нові норми імпорту й експорту, а також підвищили вимоги до прозорості бізнес-процесів. За даними аналітичних центрів, санкційна політика знизила темпи економічного зростання в Європі, стимулюючи водночас перебудову ланцюгів постачання та регіоналізацію виробництва [3]. Для бізнесу це означає необхідність додаткових витрат на комплаєнс та адаптацію внутрішніх процедур до змінних нормативних вимог.

Значний вплив на бізнес-середовище в сучасних умовах мають звісно й чинники безпеки. Воєнні ризики, зростання кіберзагроз, руйнування транспортної та енергетичної інфраструктури змушують компанії переглядати свої стратегії управління ризиками. При цьому вартість страхування та ціна залучення капіталу підвищуються, що ускладнює реалізацію інвестиційних проєктів. Невизначеність призводить до того, що підприємства орієнтуються на коротші горизонти планування, зосереджуючи увагу на збереженні операційної стійкості замість активного розширення [4].

Не менш важливим фактором трансформації європейського бізнес-середовища є ринок праці. Значні міграційні потоки, демографічні зрушення та зростання попиту на висококваліфіковані кадри формують дефіцит робочої сили у ключових секторах економіки. За сучасними дослідженнями, для утримання працівників вже недостатньо тільки фінансового стимулу. Дедалі важливішими стають корпоративна культура, соціальна відповідальність компанії та безпечні умови праці [4]. У європейській практиці поширюється партнерська модель відносин між менеджментом і персоналом, яка включає участь працівників у прибутках і навіть у власності

підприємств. Це формує більш стійке бізнес-середовище, здатне краще витримувати зовнішні шоки.

Узагальнені дані щодо ключових змін у бізнес-середовищі Європи в умовах геополітичної нестабільності наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

Ключові зміни бізнес-середовища в Європі у 2022–2025 рр.

Сфера	Основні зміни
Енергетика	Зростання цін на енергоносії, диверсифікація постачання, інвестиції у відновлювані джерела енергії
Регулювання	Санкції проти РФ, нові правила торгівлі та комплаєнсу, регіоналізація виробництва
Безпека	Зростання ризиків кібератак, руйнування транспортної та енергетичної інфраструктури, збільшення страхових витрат, воєнні загрози
Ринок праці	Дефіцит кваліфікованих кадрів, зростання ролі нематеріальних стимулів, розвиток партнерських моделей управління персоналом

Джерело: сформовано автором на основі [1–4]

Таким чином, геополітична нестабільність сьогодення формує ознаки трансформації бізнес-середовища в Європі. До них відносяться, насамперед, зростання ризиків, посилення державного регулювання, збільшення інвестицій у безпеку та енергетичну незалежність, а також нові підходи до управління людським капіталом. Створення стійкого бізнес-середовища можливе лише за умов комплексної адаптації до нових викликів, зокрема енергетичної автономії, інноваційності, впровадження принципів соціальної відповідальності та розвитку стратегічного управління.

Література:

1. Як війна в Україні змінює економічний і бізнесовий ландшафти країн, регіонів та світу. Forbes.ua. 2023. URL: <https://forbes.ua/money/velika-ekonomichna-perebudova-25082023-15642> (дата звернення: 23.09.2025).
2. Малий бізнес, як двигун прогресу: уроки Європи для України. iLibertyInstitute. 2024. URL: <https://www.ilibertyinstitute.org/articles/euro-business> (дата звернення: 23.09.2025).

3. Санкції: наслідки для Європи. Аналітичний портал Intsecurity. URL: <https://analytics.intsecurity.org/sanctions-consequences/> (дата звернення: 24.09.2025).

4. Visnyk WUNU. Стаття №1701. URL: <https://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/1701> (дата звернення: 24.09.2025).